

BOGANMELDELSER

European Insider Dealing – Law and practice. Edited by Klaus J. Hopt & Eddy Wymeersch. Butterworths, London 1991, 395 sid.

Den 1 juni 1992 skall det i varje EG-land finnas lagstiftning om insiderhandel som uppfyller kraven i ett direktiv av den 13 november 1989 (89/592). Direktiven utgör minimikrav, och staterna har frihet att utforma sanktionssystemet som de finner lämpligt. Viss oklarhet råder ännu i den viktiga frågan huruvida självreglering, åtminstone i fråga om sanktionssystemet, kan vara tillräcklig. Man kan alltså förvänta sig fortsatt betydande olikhet mellan regleringarna, och därmed fortsatt osäkerhet för europeisk affärs- och bankverksamhet.

München-professorn Klaus Hopt och hans belgiske kollega Eddy Wymeersch har tillsammans med ett antal andra experter på området – ekonomer, representanter för fondbörser, advokater mm – åstadkommit en informativ och intressant presentation av det europeiska dagsläget i fråga om insiderreglering. De olika EG-ländernas lagstiftning redovisas, inte bara i dess teoretiska utformning utan också med avseende på den praktiska tillämpningen. Intressant är bidraget av Hans-Joachim Schwarze vid Frankfurt-börsen om den tyska regleringen, som hittills enbart är av självreglerande karaktär (guidelines).

Många av bidragen illustrerar den tonvikt på ekonomiska resonemang och argument som präglat och präglar debatten om insiderhandel, både i Sverige och utomlands. För en straffrättsjurist är det slående hur svårt det är att på det här området få gehör för rättsliga argument som annars är självklara i en kriminalpolitisk debatt. I ett bidrag, *Information Imbalances and the Securities Markets*, framhålls som ett argument mot en reglering av insiderhandel att företagsledare som tillåts handla på basis av insiderkunskap sänker sina lönekraV; därmed skulle insiderhandel medföra ekonomiska fördelar för aktieägarna, som slipper betala ut höga löner. Parallellt att inbrottsstölden borde accepteras därför att socialbidragskraven från vissa grupper av medborgare skulle minska om dessa tillåts ta vad de ansåg sig behöva från de besuttna faller tydligen inte en ekonom in. För den som sysslar med straffrätt ter sig ekonomernas argumentering lätt absurd. Men den leder onekligen uppmärksamheten till en primär fråga, nämligen vem eller vad som skadas av – och bör utgöra skyddsobjekt vid en lagstiftning mot – insiderhandel. Ser man, som den svenske lagstiftaren, den abstrakta marknaden som "offer", och inte den eller de aktörer som direkt påverkas av insiders handlande, blir det svårare att med juridiska argument bemöta ett renodlat ekonomiskt resonemang som det återgivna.

Boken bör utgöra roande läsning för dem som följt den nordiska debatten om insiderhandel. Det är uppenbart att ämnet fortsätter att fascinera ekonomer och jurister – och även andra – och att argumenten kan varieras i snart sagt det oändliga. Men den bör också kunna komma till stor praktisk nytta, inte minst genom den systematiska jämförelse mellan de olika ländernas regleringar som utgör Eddy Wymeersch's bidrag. Hans redogörelse kan för övrigt vara till god ledning vid en prövning av i vad mån den svenska insiderlagen, inför ett framtida svenskt medlemskap, lever upp till EG-kraven. Wymeersch anser att ambitionsnivån bör vara att i de nationella regleringarna följa ordalydelsen i direktiven så nära som möjligt – detta för att undvika frågor om konformitet men också s k market shopping, dvs att insiders letar efter de marknader som det är "minst farligt" att handla på.

Madeleine Leijonhufvud
Stockholms universitet

Keith J. M. Smith: A Modern Treatise on the Law of Criminal Complicity. Clarendon Press, Oxford, 1991. ISBN 0-19-825238-2. 262 sider excl. diverse registre og stikordsfortegnelse.

Forfatteren Keith Smith er docent (Reader) ved Brunel University, London og har tidligere udgivet en lang række artikler om forskellige juridiske emner. I nærværende bog gennemgår han læren om medvirken, som den kan antages at være gældende i engelsk ret i dag.

Bogen er delt op i tre hovedafsnit om henholdsvis de objektive krav til medvirken (135 sider), de subjektive krav til medvirken (97 sider) og endelig forskellige spørgsmål vedrørende begrænsninger i medvirkenansvaret samt tilbagetræden (27 sider).

Det første hovedafsnit er delt op i tre kapitler, der behandler henholdsvis forskellige typer af medvirken, kausalitet og medvirkenlærens afledte natur ("The Derivative Nature of Complicity"). Det tredje af disse kapitler dækker over den i engelsk ret stadig levende realitet, at medvirkenansvaret betragtes som afledt fra hovedpersonens ansvar. Dette giver anledning til såvel teoretiske som praktiske problemer i situationer, hvor hovedpersonen enten ikke får fuldbyrdet lovovertrædelsen, eller dog ikke selv kan drages til ansvar for denne. I det første af kapitlerne er et lille underafsnit helliget forholdet mellem det almindelige medvirkensansvar ("Complicity") og det særlige ansvar for deltagelse i et komplot ("Conspiracy"). Den US-amerikanske Pinkerton-doktrin, hvorefter enhver deltager i komplotet er (med)ansvarlig for alle forbrydelser, der udføres af andre deltagere i komplotet, uanset at der ikke kan føres bevis for den enkelte komplotdeltagers direkte eller indirekte deltagelse i eller viden om disse forbrydelser, gennemgås udførligt. De afgrænsningsproblemer, der eksisterer i engelsk ret (der ikke anvender Pinkerton-doktrinen principper i deres fulde udstrækning) mellem det almindelige medvirkensansvar og komplotansvaret berøres desværre kun temmelig kortfattet, ligesom The Criminal Law Act 1977, hvorved "statutory conspiracy" indførtes som en ny, selvstændig forbrydelse, end ikke er omtalt.

Det andet hovedafsnit, om de subjektive krav til den medvirkende, er det mest interessante. Her behandles blandt andet det (fortsat) uafklarede spørgsmål, hvorvidt den medvirkende skal have søgt det kriminelle resultat, eller det er tilstrækkelig at han havde kendskab til hovedmandens forsæt og ønsker. I følge forfatteren er der i nyere engelsk retspraksis sket et skred (tilbage til) et vist – ikke nærmere defineret – krav om, at den medvirkende i hvert fald ikke må have haft en psykisk afstandtagen til den kriminelle handling. I naturlig fortsættelse heraf behandles i det følgende kapitel spørgsmålet om omfanget af den medvirkendes kendskab til hovedmandens forbrydelse, herunder spørgsmålet om i hvilket omfang der kan opretholdes et absolut krav om "intent" fra den medvirkendes side, eller "recklessness" kan være tilstrækkelig. I modsætning til f. eks. *Andrew Ashworth*, der i *Principles of Criminal Law* (Clarendon Press, Oxford, 1991), s. 376 ff. beskriver retsstillingen således, at der normalt kræves forsæt for pådragelse af et medvirkensansvar, fortolker Keith Smith de engelske afgørelser således, at dette blot er en vejledende hovedregel, og at ansvar for uagtsom medvirken på ingen måde er usædvanlig.

De to sidste kapitler i dette hovedafsnit er helliget dels en gennemgang af situationer, hvor hovedmanden afviger fra det planlagte forløb for forbrydelsens gennemførelse, dels en analyse af den engelske "Common Purpose"-doktrin.

Sammenfattende er der tale om en i enhver henseende massiv bog. Siderne er tæt skrevne med noter, der fylder halve sider; sprogligt set er det ikke nogen let tilgængelig bog, og der rejses mange intrikate spørgsmål, som desværre ikke alle munder ud i egentlige konklusioner. Bogen er velegnet for den læser, der ønsker at bore sig langt ned i den klassiske medvirkenlære, og de – kendte og mangfoldige – problemstillinger denne lære fører med sig. Selv når særlige engelske problemstillinger frasorteres, giver bogen med sine gode analyser og sin gennemførte systematik anledning til en god portion eftertanke. Den læser, der søger nye indfaldsvinkler og inddragelse af moderne problemområder, går i vidt omfang – på trods af bogens titel – forgæves. Den læser, der ønsker en hurtig og bred indføring i medvirkenlæren, bør søge andre værker.

Lars Bo Langsted

Handelshøjskolen i Århus

Knut Lindboe: *Barnevernrett*. Juridisk håndbok i barnevern. Tano Oslo 1991. ISBN 82-518-2946-1.

I mere end tyve år har man i Norge henvist til ”den påtænkte revisjon af barnevernsloven”, som er fra 1953. Et forslag til ny sociallov (Ot. prp. nr. 60, 1988–89) indeholdt 28 paragraffer om ”særlige tiltak for barn”, men er ikke blevet vedtaget.

Knut Lindboe, der har skrevet en ”Juridisk håndbok i barnevern”, spørger, om det i det hele taget er ”bryet verd” at bruge tid og arbejde på en lovændring, og han advarer mod at tro, at man gør noget for børn, der har det svært – eller for dem, der skal arbejde med disse børn – ved blot at ændre loven. Det anses for vigtigere bl. a. at tilføre ressourcer til barnevernet og dygtiggøre dets ansatte. Heri kan man kun være enig.

Det har været fortætters intention at skrive en *juridisk* bog, der henvender sig til både jurister, folkevalgte, sagsbehandlere og plejeforældre, og at give en oversigt over retsreglerne på en måde, så praktikere kan koncentrere sig om faktiske forhold og hensynet til barnet snarere end om jura og formaliteter. For en ikke-praktiker kan det være svært at vurdere, om det er lykkedes, men det virker sådan. I hvert fald er fremstillingsformen let og ligetil.

Bogen rummer en interessant diskussion, der munder ud i forfatterens konklusion, at barnevernsloven er såvel en lov om *indgreb over for forældre* som en lov om *børns rettigheder* foruden en lov om grundlaget for *sociale tjenesteydelser*.

Et vigtigt afsnit i bogen handler om bevisbedømmelse og bevisbyrde. Specielt i sager, hvor der er mistanke om strafbare overgreb mod børn, fx. incest, stilles undertiden spørgsmålet, om der kan kræves samme bevisstyrke som i straffesager. Forfatteren slår fast, at det ikke er tilfældet.

I strafferetten plejer man at tale om, at det er bedre, at ni skyldige går fri end at én uskyldig dømmes. På børneværnets område kan man ikke sige, at det er bedre, at ni børn udsat for overgreb ikke får hjælp, end at der uden tilstrækkelig grund gribes ind over for ét barn. Dette er en vigtig erkendelse, som i hvert fald ikke er almindeligt udbredt i Danmark.

Beth Grothe Nielse

Aarhus Universitet

Erwin C. Surrency: United States Prison Law, Volume XI. Oceana Publications, Inc., Dobbs Ferry, N. Y. 1990. ISBN 0-379-10300-1. xvii + 525 sider.

Forfatteren har samlet og kommenteret i alt 68 domme afsagt af føderale domstole i 1988 (enkelte i 1987 og 1989).

Dette bind supplerer bind I-V og er opdelt i fem hovedafsnit med adresse til de fem oprindelige bind: (I) Sentencing to Prison; (II) State Power and its Limits; (III) Prisoners Rights; (IV) Parole; (V) Civil Rights.

Hvert kapitel indledes med forfatterens redegørelse (på højst én side) for den stedfundne udvikling, herunder en ultrakort omtale af de vigtigste domme, hvoraf kun enkelte er medtaget i domssamlingen. Forfatterens omtale er så kort, at den i mange tilfælde blot med et par enkelte linier angiver sagens tema uden nødvendigvis at afsløre dens resultat. Nogle af dommene er meget lange og kan være svære at overskue for den utrænede læser; (den første dom i bogen fylder 35 tætskrevne sider). Man savner derfor et egentligt resumé af hver enkelt dom.

Hvad det indholdsmæssige angår, er det interessant at notere, at den indgribende sanktionsreform, som blev vedtaget i 1984 – The Sentencing Reform Act of 1984 – trådte i kraft den 1. november 1987, og at flere domme i domssamlingen direkte eller indirekte berører denne reform. Dette gælder navnlig domssamlingens eneste højesteretsafgørelse, der tager stilling til, om oprettelsen af et særligt sanktionsråd (Sentencing Commission) er foreneligt med det forfatningsretlige magtfordelingsprincip. Sanktionsrådet har som sin opgave at udarbejde vejledende – i nogen grad bindende – retningslinier for domstolenes strafudmåling. Højesterets flertal betegnede rådet som "an unusual hybrid in structure and authority", men fandt ikke dets oprettelse forfatningsstridigt. Dommen indeholder i øvrigt en glimrende gennemgang af væsentlige dele af reformen og dens kriminalpolitiske baggrund og sigte.

Domme om de indsattes rettigheder er et kapitel i amerikansk retspraksis, som først for alvor har taget form i løbet af de seneste årtier. Tidligere afstod domstolene konsekvent fra at tage stilling til de indsattes vilkår med den begrundelse, at de savnede den fornødne ekspertise. Retstilstanden var (ifølge *The Guide to American Law*, 1984) indtil omkring 1970 baseret på en Virginia-dom fra 1871, som statuerede, at fanger havde samme status som slaver og derfor var uden rettigheder. I de seneste ca. 20 år har domstolene imidlertid i stigende grad givet de indsatte adgang til domstolene og interesseret sig for de indsattes retsposition. I en dom fra 1984 ophævede Højesteret forbudet mod, at indsatte giftede sig, og udtalte i forbindelse hermed, at en krænkelse af indsattes konstitutionelle rettigheder for at have gyldighed skal være "reasonably related to legitimate penological interests". Samtidig formulerede retten fire spørgsmål, som bør indgå i en analyse af, om en fængselsregel er "reasonable" i den nævnte forstand. Denne dom har dannet grundlag for flere af de refererede domsafgørelser om indsattes rettigheder.

I modsætning til tidligere realitetsbehandler domstolene nu klager over, at myndighederne har krænkert forbudet mod "cruel and unusual punishment". Set med nordiske øjne tegner afgørelserne et dystert billede af de dømtes vilkår i USA. Vi får fx. billedet af en 21 årig stofmisbruger, som i 1975 i Louisiana fik fængsel på livstid "without parole" for på anmodning fra en politiantag at have skaffet og leveret agenten en meget beskedent mængde heroin (værdi \$ 175). Stofmisbrugerens fortjeneste bestod i tre pakker heroin,

svarende til det halve af hans daglige forbrug. Efter 13 års afsoning klagede den dømte over, at livstidsstraffen var udtryk for "cruel and unusual punishment". Han fik ikke medhold ved appeldomstolen.

Hans Jørgen Engbo
Statsfængslet i Jyderup

Birgit Spiesshofer: Der Störer im allgemeinen und im Sonderpolizeirecht. (Verfassungs- und Verwaltungsrecht unter dem Grundgesetz. Band 5). Lang, Frankfurt am Main, 1989, 314 sider. ISBN 3-631-41853.

Boken behandlar begreppet "Störer" i tysk allmän och speciell politirätt. Begreppets innebörd i polis- och ordningslagstiftningen jämförs med dess innebörd i den speciella politirätten, särskilt när det gäller byggnads-, immissions- och näringslagstiftningen.

Medan den allmänna politirätten mer är inriktad på avvärjandet av konkreta faror och därmed kan konstituera en skyldighet för störaren att medverka i fareavvärjningen, har störaren i den speciella politirätten, särskilt i miljö- och grannlagsrätten, frigjort sig från funktionen som fareavvärjare och den riskförebyggande och resursförvaltande funktionen blivit mer framträdande. Därför bör i den speciella politirätten störaren snarare ses som adressat, menar författaren.

I boken undersöks i vad mån individuella plikter regleras efter samma principer i den allmänna- och speciella politirätten. Först behandlas begreppet störare i den allmänna politirätten och därvid skillnaden i ansvar för beteenden och tillstånd samt olika orsaksteorier. Adressatbestämningen inom tysk delstatlig och förbundsstatlig speciell politirättslig reglering belyses på flera områden, församlingsrätten, byggnadsrätten, miljörätten och särskilt avfalls- och vattenhantering samt inom trafik- och näringslagstiftningen. Även om störarbegreppet i den allmänna politirätten rent strukturellt sett överensstämmer med adressatbestämningen i den speciella politirätten, är det enligt författaren tydligt att skillnader föreligger inom de olika rättsområdena när det kommer till frågan om ansvarsfördelningen vad gäller krav och värderingsunderlag.

Boken kan vara intressant för den som vill tränga in i den tyska begreppsbyggnaden på området.

Lars Nylén
Polismyndigheten i Tierp

Mike Mc Conville, Andrew Sanders & Roger Leng: The Case for the Prosecution. Routledge, London og New York, 1991, 223 s.

I de senaste år er der gennemført nye strafprocessuelle regler i England. I 1984 Police and Criminal Evidence Act og i 1985 Prosecution of Offences Act. Før da havde der ikke eksisteret nogen anklagemyndighed i England og Wales – men nok i Skotland. Under forberedelsen af denne lov foretoges bl. a. studier af anklagemyndigheden og dennes funktion i Danmark, Holland og Sverige.

Forfatterne er tre universitetsjurister, og de presenterer i bogen en undersøgelse af denne lovgivnings effekt belyst ved gennemgang af en række sager udvalgt blandt forskellige politikredse. De konstaterer, at disse reformer og den foregivne målsætning ikke har haft gennemslagskraft. "The occupational subculture of the police appears resistant to change", og anklagemyndigheden, der er etableret som et i princippet uafhængigt og upartisk organ, har vist sig i høj grad at være politi-afhængig og domineret af politiets afgørelser.

Per Lindegaard

Fhv. rigsadvokat

Ny litteratur

- Jan Ahlberg (Red): *Brottsutvecklingen 1990*. Brå, Stockholm 1991. ISBN 91-38-12645-1. 146 s.
- Peter Blume, Ditlev Tamm & Vibeke Vindeløv (Red.): *Suum cuique*. Retsvidenskabelige Afhandlinger København Universitet 1991. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 1991. ISBN 87-574-5950-9. xiii + 400 s.
- Ottar Brox: »Jeg er ikke rasist, men . . .« Hvordan får vi våre meninger om innvandrere og innvandring? Gyldendal, Oslo 1991. ISBN 82-05-20226-5. 194 s.
- Kåre Bødal & Inger Marie Fridhov: *For sikkerhets skyld*. Om sikkerhetsavdelingen på Ullersmo. Justisdepartementet, Oslo 1991. 86 s.
- Ellis Cashmore & Eugene McLaughlin (Ed.): *Out of Order? Policing Black People*. Routledge, London 1991. ISBN 0-415-03726-3. viii + 243 s. £ 12.99.
- Nis Jul Clausen: *Børsret. Insider handel*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 1992. ISBN 87-574-6450-2. 118 s. Indb. 250,00 d.kr.
- Jules Coleman & Jeffrey Lange (Ed.): *Law and Economics I & II*. Dartmouth, Aldershot 1992. ISBN 1-85521-132-7. xxiii + 518 + xxiv + 534 s. £ 165.00.
- Leise Döllner: *Gadevold – overfald eller sammenfald?* Kriminalistisk Institut, Kbh. 1991. ISBN 87-89091-33-7. 276 s. 140 d.kr.
- Explanatory report on the Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*. Council of Europe, Strasbourg 1991. ISBN 92-871-1933-3. 74 s.
- Erling Folkkvord & Espen Mathisen: *Sannheta om boblebadet*. Korrupsjon i Norge 1991. J. W. Cappelens Forlag, Oslo 1991. ISBN 82-02-12944-3. 224 s.
- Gorm Gabrielsen: *Vold mod politiet. En undersøgelse af samtlige sager fra 1985 vedrørende overtrædelse af straffelovens § 119 og § 121 med henblik på polititjenestemænd*. Justitsministeriets kriminalpolitiske Forskningsudvalg, Kbh. 1990.
- Andreas Galtung (Red): *Retsinformatikkens internationalisering*. Nordisk Årbog for Retsinformatik 1991. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 1991. ISBN 87-574-5553-8. 223 s. (Heri Stein Schjøberg: Datakriminalitet og straffelovgivning – en international udvikling).
- Alf Glad m. fl.: *Faktorer som påvirker beslutningene om alkoholpåvirket kjøring*. En kartlegging og sammenlikning mellom de nordiske landene. Nordisk Trafiksikkerheds Råd, Rapport 56. Oslo 1991. 111 s. + bilag.
- Vagn Greve & Lars Bo Langsted: *Hovedlinier i erhvervsstrafferetten*. 3. udg. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 1992. ISBN 87-574-4992-9. 204 s.
- Karsten Hagel-Sørensen: *Maastricht dokumenterne*. Uddrag. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 1992. ISBN 87-574-6580-0. 75 s. 50 d.kr.
- Steen Hjelmbliink: *Retsplejeordbog*. Dictionnaire judiciaire – judicial dictionary – Prozesswörterbuch. Munksgaard, Kbh. 1991. ISBN 87-16-06646-4. 463 s. 495 d.kr.